

نگاهی بر اصطلاحنامه فنی و مهندسی

● محسن حاجی زین العابدینی

در عرصه مدیریت اطلاعات، اصطلاحنامه ابزاری جهت ذخیره‌سازی، ساماندهی و بازیابی اطلاعات است. هرچند امروزه کاربردهای گسترده رایانه دسترسی به اطلاعات مورد نیاز هر کاربر را بسیار آسان‌تر از گذشته کرده است، ولی این امر از اهمیت و جایگاه اصطلاحنامه در جست و جوی اطلاعات نکاسته است.

نیاز به اصطلاحنامه ناشی از مشکلات ذاتی جست و جو و نمایه‌سازی زبان طبیعی است. نویسندگان مقالات، نمایه‌سازان و کاربران، مفاهیم یکسان را با واژه‌های مختلف تعریف می‌کنند و کاربران هنگام جست و جوی اطلاعات ممکن است مفهومی را به کار برند که عیناً در مدرک مورد نظر ذکر نشده باشد.

اصطلاحنامه که از نظر کارکرد، وسیله‌ای برای کنترل واژه‌ها و برگرداندن زبان طبیعی مدرک به زبان کنترل شده می‌باشد، با ایجاد روابط معنایی، رده‌ای، سلسله‌مراتبی^۱، بر این مشکلات فائق آمده است.

وجود اصطلاحنامه در یک زمینه علمی، از نشانه‌های اهمیت و عمق آن علم است و نشان می‌دهد که وسعت و حوزه آن علم به قدری گسترده شده است که مدیریت واژگان آن علم با تکیه بر شیوه‌های معمولی به خاطر سپاری و یادآوری شفاهی مقدور نیست و لازم است بیان مصادیق آن علم در قالب اصطلاحات، از نظام‌مندی برخوردار باشد.

اصطلاحنامه فنی و مهندسی، اولین بانک واژگان یا اصطلاحنامه در زمینه مهندسی و علوم وابسته به زبان فارسی است. چنان‌که در ادامه همین نوشتار به سیر تحول و تکمیل اصطلاحنامه‌ها اشاره خواهد شد، نگاهی گذرا به این سیر تحول حاکی از توجه خاص‌تر ما فارسی‌زبانان به برخی حوزه‌ها، به خصوص حوزه‌های علوم انسانی است. از این رو در بسیاری از این حوزه‌ها بسیار پیشتر به اصطلاحنامه دست یافته‌ایم. یکی از دلایل اینکه اصطلاحنامه فنی و مهندسی کمی دیرتر از سایر حوزه‌ها به

● ملوک‌السادات حسینی بهشتی، مریم نوروزی
اقبالی، مهرداد نوروزی اقبالی. اصطلاحنامه فنی
و مهندسی، تهران: مرکز اطلاعات و مدارک علمی
ایران، ۱۳۸۲، چاپ اول، دو جلد، (۱۳۶۳)، ۹۶
صفحه)، حلی، گالینگور.

واژه اصطلاحنامه که معادل Thesaurus است، برگرفته از ریشه یونانی Treasury به معنای گنجواره است و عبارت است از: «واژگانی از اصطلاحات کنترل شده که در آن روابط بین مفاهیم به وضوح نشان داده می‌شود و هدف آن برگرداندن زبان طبیعی به زبان مقید یا مهار شده اطلاع‌رسانی است». اصطلاحنامه در زبان علم مطرح است نه در زبان عامیانه و ادبیات و با فرهنگ لغات، واژه‌نامه، واژگان و... تفاوت دارد (رها دوست، ۱۳۷۷، ص. یک).

اصطلاحنامه علاوه بر اینکه منبعی برای کنترل ذخیره، پردازش و بازیابی اطلاعات است، به طور غیر مستقیم آئینه‌ای از پیشرفت‌های بشر در زمینه‌های تحت پوشش نیز به شمار می‌آید

– نظام نمایه‌سازی هماری تک‌واژه‌ای مورتمیرتاب (Mortimer Taube) در سال ۱۹۵۱ ارائه شد.
– اولین اصطلاحنامه به مفهوم امروزی در سال ۱۹۵۹ توسط مرکز اطلاع‌رسانی مهندسی دوپونت با عنوان اصطلاحنامه شورای مشترک مهندسان منتشر شد که از نظام تک‌واژه‌ای مورتمیرتاب تأثیر پذیرفته بود.
– نمایه‌سازی الفبایی موضوعی کوتس (Coates) در سال ۱۹۶۰ ارائه شد.
– نظام پرسى (PRECIS) در سال ۱۹۷۴ توسط درک آستین (Derek Austin) معرفی شد. پرسى یک نظام نمایه‌سازی موضوعی رایانه‌ای است که هر واژه انتخاب شده به نوبت به عنوان نقطه بازیابی قرار می‌گیرد.

اصطلاحنامه در ایران^۱

– اصطلاحنامه علم اطلاع‌رسانی و دکوماناسیون. فدراسیون بین‌المللی دکوماناسیون (فید) و یونسکو؛ ترجمه محمدحسین دانشی و عبدالحسین آذرنگ، مرکز اسناد فرهنگی آسیا، ۱۳۵۷.
– اصطلاحنامه توسعه فرهنگی آسیا (فارسی، انگلیسی و فرانسه). ژان ویت، ترجمه ناصر پاکدامن، مرکز اسناد فرهنگی آسیا، ۱۳۵۸.

– سرعنوان‌های موضوعی پزشکی فارسی. فاطمه رهادوست، کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۷۲.
– اصطلاحنامه فرهنگی فارسی (اصفا). زیر نظر فریبرز خسروی، سازمان مدارک فرهنگی انقلاب اسلامی، ۱۳۷۴، ویرایش ۲، ۱۳۸۰.

– اصطلاحنامه نما (نظام مبادله اطلاعات فنی - علمی). ملوک السادات بهشتی، تهران: مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران، ۱۳۷۵. (این اثر ترجمه‌ای است از یکی از انتشارات یونسکو به نام: SPINES: Science and Technology Policy Information Exchange System).

– اصطلاحنامه فرهنگ، ارتباطات و اطلاعات (برگرفته از اصطلاحنامه یونسکو). گردآوری جین آچسن، ترجمه عباس حری و عبدالحسین آذرنگ، با همکاری پروانه گودرزی، دفتر

وجود آمده، این است که ما ابداع‌کننده فن‌آوری نبوده و تنها مصرف‌کننده بسیاری از محصولات حاصل از آن هستیم. پیشرو بودن در زمینه فن‌آوری باعث شده که متون فنی پیچیده با اصطلاحات، واژگان، یا مفاهیم دقیق و متنوع و متغیر نداشته باشیم. مهم‌ترین عامل شکل‌گیری اصطلاحنامه نیز پشتوانه انتشاراتی آن است. وقتی میزان واژه‌ها و اصطلاحات و عمق مطالب یک علم به گونه‌ای افزایش یابد که به طور عادی نتوان آنها را کنترل کرد و بین موضوع‌های متفاوت آنها ارتباط برقرار کرد به منبعی که حاوی تمامی واژه‌ها باشد و از نظامی منطقی پیروی کند نیاز می‌افتد و آنگاه اصطلاحنامه‌ها و سرعنوان‌های موضوعی پدید می‌آیند. حتی مذاقه در اصطلاحنامه‌ها می‌تواند بخش‌هایی از یک حوزه علمی، که میزان تولید علم در آنها زیاد است را از روی تجمع واژگان آن بخش‌ها نشان دهد.

بنابراین اصطلاحنامه علاوه بر اینکه منبعی برای کنترل ذخیره، پردازش و بازیابی اطلاعات است، به طور غیر مستقیم آئینه‌ای از پیشرفت‌های بشر در زمینه‌های تحت پوشش نیز به شمار می‌آید. در ادامه برای روشن تر شدن بحث، به طور مختصر به سیر تحول و تکوین اصطلاحنامه در جهان و ایران پرداخته می‌شود:

تاریخچه اصطلاحنامه در جهان

– نخستین بار در سال ۱۸۵۲ پیتر مارک روژه، واژه‌نامه‌ای انگلیسی از واژگان و عبارات هم‌خانواده انگلیسی با عنوان تزاروس واژه‌ها و عبارات انگلیسی تهیه کرد. هدف او ذخیره و نمایه‌سازی نبود، بلکه کمک به افرادی بود که قصد یافتن اصطلاحات دقیق برای بیان افکار و عقاید خود داشتند.

– نخستین واژگان کنترل شده برای تهیه نمایه موضوعی الفبایی توسط چارلز امی کاتر (۱۸۷۶) با عنوان قواعد فهرست فرهنگی کاتر به وجود آمد.

– سرعنوان‌های موضوعی انجمن کتابداران امریکا برای فهرست‌نویسی فرهنگی در سال ۱۸۹۵ با تأثیر از قواعد کاتر تدوین شد.

– نظام تحلیل ترکیبی یا چهریزه‌ای رانگاناتان (۱۹۳۰) در بریتانیا گام دیگری در روند تکامل اصطلاحنامه‌سازی بود.

پیشرو نبودن در زمینه فن آوری باعث شده که متون فنی پیچیده با اصطلاحات، واژگان، یا مفاهیم دقیق و متنوع و متغیر نداشته باشیم

۸. مهندسی نفت، ۹. فن آوری سوخت، ۱۰. مهندسی متالورژی، ۱۱. مهندسی مکانیک، ۱۲. فن آوری هسته‌ای، ۱۳. مهندسی هوا و فضا، ۱۴. مهندسی دریا، ۱۵. مهندسی راه آهن، ۱۶. مهندسی جابه جایی مواد، ۱۷. مهندسی الکترونیک، ۱۸. مهندسی مخابرات، ۱۹. فیزیک مهندسی، ۲۰. مهندسی کنترل، ۲۱. مهندسی شیمی، ۲۲. تجهیزات اندازه‌گیری، ۲۳. مدیریت مهندسی، ۲۴. ریاضی مهندسی، ۲۵. علوم رایانه و پردازش اطلاعات، ۲۶. مهندسی کشاورزی و فن آوری غذایی.
- در مورد شیوه کار تهیه این منبع بهتر است از زبان مجری طرح در پیشگفتار کتاب استفاده کنیم: «در سال‌های اخیر واژه‌نامه‌های گوناگونی در دسترس همگان قرار گرفته، لکن براساس تجربه می‌توان گفت که یکی از غنی‌ترین منابع واژگانی در رشته‌های تخصصی، حاصل فعالیت‌های معادل‌یابی و واژه‌گزینی مرکز نشر دانشگاهی است که نتایج تلاش و تجربه بسیاری از اساتید فن و متخصصان این رشته‌ها را در بر می‌گیرد. بر این مبنا نتایج گردآوری واژگان علوم پایه، مهندسی و کشاورزی و معادل‌های مناسب فارسی برای اصطلاحات لاتین صورت گرفت و جهت نظر خواهی اساتید و کارشناسان محترم فرهنگستان ارسال شد و مورد بررسی و تدقیق اساتید فن گروه واژه‌گزینی قرار گرفت که با کمال سخاوت معادل‌های مناسب را پیشنهاد و راهنمایی‌های مفید و موثری در این زمینه نمودند.» (جلد اول، ص. الف)
- اما تهیه این اصطلاحنامه به دلیل نبودن و به سبب اینکه برای اولین بار به زبان فارسی منبعی در این زمینه تهیه می‌شود با مشکلاتی روبه‌رو بوده است. بدون شک هر گونه نقدی بر این اثر باید با توجه به این مشکلات صورت گیرد. مسلماً در ویرایش‌های بعدی این اثر با توجه به تجربیات حاصل شده، بسیاری از مشکلات رفع خواهد شد.
- اشاره به روند شکل‌گیری و سیر تکمیل این اثر باعث آشنایی بیشتر خوانندگان ارجمند با دشواری‌ها و پیچیدگی‌های تهیه چنین اصطلاحنامه‌ای می‌شود و قضاوت در خصوص آن را سهل‌تر می‌نماید که در اینجا به گوشه‌هایی از این روند اشاره می‌شود: «تا پیش از تدوین این مجموعه، هیچ اصطلاحنامه‌ای به زبان فارسی در مبحث علوم مهندسی تهیه نشده بود و همین امر انگیزه‌ای شده
- پژوهش‌های فرهنگی، ۱۳۷۵.
- اصطلاحنامه فلسفه اسلامی. محمدهادی یعقوب‌نژاد و دیگران، قم: دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۶.
- اصطلاحنامه پزشکی فارسی. فاطمه رها دوست، تهران: کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۷۷ (رها دوست، ۱۳۷۶، ص. دو-سه).
- اصطلاحنامه در حوزه موضوعی امام خمینی (ره). مدیر طرح محمد رضا نادرپور، مجری رضا فراستی، موسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره)، ۱۳۷۸.
- اصطلاحنامه اصول فقه. تدوین گروه اصطلاحنامه اصول فقه. دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۸.
- اصطلاحنامه علم زمین. مهری صدیقی، ملوک‌السادات حسینی بهشتی، مهرداد نوروزی اقبالی، تهران: مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران، ۱۳۸۲.
- اصطلاحنامه علوم زیستی. اسماعیل اکبری، ملوک‌السادات حسینی بهشتی، مهرداد نوروزی اقبالی، تهران: مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران، ۱۳۸۲.
- اصطلاحنامه شیمی، تقی رجبی، ملوک‌السادات حسینی بهشتی، مهرداد نوروزی اقبالی، تهران: مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران، ۱۳۸۲.
- اصطلاحنامه جامعه‌شناسی. باربارابوث، میشل بلر؛ ترجمه و تدوین مهوش معترف، تهران: مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران، ۱۳۸۲ (لوح فشرده کتاب‌شناسی ملی ایران، ۱۳۸۳).
- ***
- این اثر حاصل یک طرح پژوهشی ملی است که به مدت چهار سال به انجام رسیده و تدوین آن به تصویب کمیسیون اطلاع‌رسانی شورای پژوهش‌های علمی کشور رسیده و در قالب اصطلاحنامه جامع انجام گرفته است. ناظران این طرح آقایان دکتر فریبرز خسروی، دکتر سید حسن شهرستانی و دکتر حسین غریبی بوده‌اند. در این اصطلاحنامه تعداد ۸۰۹۲ مدخل وجود دارد و عمده‌ترین موضوع‌های تحت پوشش آن عبارت است از: ۱. مهندسی عمران، ۲. مصالح ساختمانی، ۳. حمل و نقل، ۴. مهندسی بهداشت، ۵. زیست مهندسی، ۶. زمین‌شناسی مهندسی، ۷. مهندسی معدن،

یکی از غنی‌ترین منابع واژگانی در رشته‌های تخصصی، حاصل فعالیت‌های معادل‌یابی و واژه‌گزینی مرکز نشر دانشگاهی است

اصطلاحنامه در قالب نرم‌افزاری با عنوان «قاموس» که ویژه اصطلاحنامه‌ها تهیه شده، ارائه شده است که هم اکنون از طریق جایگاه اینترنتی^۵ مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران با آدرس <http://www.irandoc.ac.ir>، به صورت رایگان دسترس پذیر است.

کاستی‌ها

- معمولاً در کتاب‌های مرجع، به خصوص اصطلاحنامه‌ها، در مقدمه کتاب که شیوه بهره‌گیری از آن را توضیح می‌دهند، یک رکورد کامل (مدخل نمونه) که تقریباً واجد تمامی اطلاعات موجود در متن و مدخل‌ها باشد را به صورت نمونه انتخاب می‌کنند و همه قسمت‌های آن را به صورت تفصیلی بیان می‌کنند تا در مورد اجزای مدخل‌ها و اطلاعات ارائه شده هیچ ابهامی باقی نماند.

- در بالای اصطلاحات اع. یا اخ. در متن اصطلاحنامه (قسمت نمایه الفبایی)، شماره‌هایی ذکر شده (اع. ۶ یا اخ. ۷) که در هیچ جای کتاب توضیحی در مورد آنها وجود ندارد و مشخص نیست برای چه منظوری به کار رفته‌اند.

- در تنظیم ساختار درختی از نظم الفبایی استفاده شده است. این در حالی است که تمامی واژه‌ها یک بار بر اساس نظم الفبایی در قسمت «نمایه الفبایی» ذکر شده‌اند. یکی از قسمت‌های ارزشمند اصطلاحنامه‌ها همین فهرست درختی یا سلسله مراتبی است که مقوله‌های اصلی موضوعی را مشخص کرده و روابط بین موضوعات مختلف را از کل به جزء نمایش می‌دهند. در این قسمت، تاکید بر سلسله مراتب و ارتباط بین موضوع‌ها از طریق اصطلاح‌های انتخاب شده اهمیت دارد نه بازیابی الفبایی آنها. تدبیری که در اغلب اصطلاحنامه‌ها برای دستیابی به واژه‌هایی که در این ساختار و در سلسله مراتب موضوعی خود قرار می‌گیرند، اندیشیده شده، استفاده از شماره‌های درختی است که به هر واژه بر اساس جایگاه سلسله مراتبی آن در مقوله‌های موضوعی شماره‌ای اختصاص می‌یابد و آن شماره در جلو واژه‌ها در نمایه الفبایی ذکر می‌شود. هر گاه نیاز باشد اصطلاحی در ساختار درختی بازیابی شود و جایگاه سلسله مراتبی آن مورد بازیابی قرار گیرد، ابتدا در نمایه الفبایی واژه مورد نظر جست و جو می‌شود و بر اساس شماره درخت به دست آمده از نمایه الفبایی، آن واژه

که با وجود امکانات محدود، اولین اصطلاحنامه فنی و مهندسی به زبان فارسی را ارائه دهیم. از آنجا که علوم مهندسی، علومی کاربردی هستند و از بسیاری از شاخه‌های علوم بهره می‌گیرند، شاهد گستره موضوعی این علوم هستیم که ما را نیازمند تخصص‌های گوناگون می‌کند و این گستره موضوعی یکی از مسائل مهمی است که علاوه بر سایر مشکلات تهیه هر اصطلاحنامه‌ای پیش روی ما قرار داشت. در اولین قدم پس از بررسی تعدادی اصطلاحنامه‌های موجود مهندسی به زبان انگلیسی، اصطلاحنامه Engineering Information Thesaurus (EI) انتخاب شد. این اصطلاحنامه از دو جهت بر سایرین برتری داشت:

الف - بیشتر رشته‌های مهندسی را در بر می‌گرفت.

ب - برای هر واژه شناسه‌ای داشت که امکان تفکیک واژه‌ها بر اساس تخصص مورد نظر را مقدور می‌ساخت. «(جلد اول، ص. ج) تدوین‌کنندگان این اثر، در ادامه و بر اساس اصطلاحنامه EIT شش مرحله جهت تدوین این اصطلاحنامه به زبان فارسی پشت سر گذاشتند که عبارت بودند از:

۱. شناسایی و تهیه فرهنگ‌ها، واژه‌نامه‌ها و منابع مورد نیاز؛

۲. تفکیک مدخل‌های واژگانی بر اساس رشته‌های مختلف مهندسی؛

۳. استخراج ترجمه‌ها و معادل‌های فارسی هر مدخل از منابع تهیه شده (اولویت با واژه‌های مصوب فرهنگستان زبان و ادب فارسی و واژه‌نامه‌های مرکز نشر دانشگاهی بوده است)؛

۴. انتخاب واژه‌های مرجع و تدوین ساختار اصطلاحنامه؛

۵. هماهنگ‌سازی معادل‌ها و ویرایش نهایی؛

۶. تهیه نرم‌افزار رایانه‌ای و ورود اطلاعات به نرم‌افزار.

یکی از مزیت‌های بارز این اصطلاحنامه، توجه به نظرات متخصصان موضوعی است. نگاهی به سیاهه اسامی مشاوران و همکاران این اصطلاحنامه که در صفحه‌های «ی و ک» مقدمه در جلد اول ذکر شده است، نشان می‌دهد که در تهیه هر یک از حوزه‌های تخصصی ارائه شده در این منبع متخصصان و صاحب‌نظران آن حوزه همکاری داشته‌اند که خود یکی از معیارهای اعتبار این منبع به شمار می‌آید.

به منظور دستیابی آسان‌تر و سریع‌تر، نسخه الکترونیکی این

یکی از قسمت‌های ارزشمند اصطلاحنامه‌ها همین فهرست درختی یا سلسله مراتبی است که مقوله‌های اصلی موضوعی را مشخص کرده و روابط بین موضوعات مختلف را از کل به جزء نمایش می‌دهند

در توان این قلم نیست و نظر صاحب نظران خویش را می‌طلبید، مانند واژه‌های «فیزیوتراپی» به جای «آب درمانی» یا «سیمابین کاربر» به جای Userinterface.

– برخی مسائل جزئی مربوط به صفحه‌آرایی نیز وجود دارد، مانند: استفاده از اندازه قلم (فونت) بسیار ریز در فهرست درختی یا استفاده از نقاط بسیار ریز به جای تورفتگی برای تشخیص ارتباط عام و خاص بین واژه‌ها در فهرست درختی که علاوه بر عدم دسترسی صحیح، موجب آزار چشم هم می‌شود که رفع این موارد جزئی می‌تواند بر غنای بیشتر این منبع ارزشمند بیافزاید.

در پایان لازم به توضیح است که علی‌رغم تمامی کاستی‌های ذکر شده، این منبع یکی از منابع ضروری و پرکاربرد علوم مهندسی و کتابداری و اطلاع‌رسانی به‌شمار می‌آید و در ساماندهی منابع فنی و مهندسی از یک سو و انجام تحقیقات علم‌سنجی در این حوزه، کمک زیادی می‌نماید.

پا نوشت ها:

1. Semantic relations
2. Classified relations
3. Hierarchical relations

۴. منظور آثاری است که به معنای واقعی اصطلاحنامه هستند؛ زیرا در بسیاری از موارد در ایران واژه اصطلاحنامه برای فرهنگ لغت یا واژه‌نامه‌ها به کار برده شده است.

5. Website

منابع:

– خسروی، فریبرز. اصطلاحنامه فرهنگی فارسی «اصفا». تدوین شورای علمی اصطلاحنامه، زیر نظر فریبرز خسروی. تهران: سازمان مدارک فرهنگی انقلاب اسلامی، انقلاب اسلامی، ۱۳۷۴.

رهادوست، فاطمه. اصطلاحنامه پزشکی فارسی، تهران: کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۷۷.

سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران. کتابشناسی ملی ایران (لوح فشرده). تهران، سری اول، سال ۱۳۸۳.

در ساختار درختی بازبایی می‌گردد. برای مثال بازبایی اصطلاح «ریخته‌گری فشاری در خلاء» در ساختار درختی به سادگی امکان‌پذیر نیست و باید ابتدا واژه‌های عام‌تر ذکر شده در نمایه الفبایی را کنترل کنیم تا از طریق آنها و بعد از طی چند مرحله زمان بر و در بین اصطلاح‌های فراوان به اصطلاح مورد نظر دست پیدا کنیم. – یکی از ترفندهایی که در اصطلاحنامه‌ها برای نشان دادن بالاترین موضوع از لحاظ سلسله‌مراتبی، به کار گرفته می‌شود استفاده از واژه "راس" است. با استفاده از این واژه به بازبایی سریع واژه‌ها در ساختار سلسله‌مراتبی کمک شایانی می‌شود. در این اصطلاحنامه از این ترفند استفاده نشده و مشکلات مطرح شده در مثال قبل از این مسأله ناشی می‌شود. اگر در ذیل هر واژه، اصطلاح راس آن نیز مشخص می‌شد، بازبایی اصطلاح‌ها در ساختار درختی با سهولت و سرعت بیشتری صورت می‌گرفت.

– در اغلب اصطلاحنامه‌ها با مراجعه به ساختار درختی نیز می‌توان واژه‌های مرجع (انتخاب شده یا توصیف‌گر) را تشخیص داد. اما در ساختار درختی این اصطلاحنامه تنها سیاهه‌ای الفبایی و سلسله‌مراتبی از اصطلاح‌ها ذکر شده و مشخص نیست کدام واژه توصیف‌گر (مرجع) است و کدام واژه مدخل (نام‌رجع).

– بازهم در ساختار درختی هیچ نشانگری در ابتدای صفحات وجود ندارد که اصطلاح‌های جزئی که موضوع یا موضوع‌های عام‌تر آنها در صفحه یا صفحه‌های قبل ذکر شده اند را نشان دهد که با توجه به مشخص نبودن واژه‌های اصلی و قلم بسیار ریز به کار رفته در این ساختار، بازبایی مطالب را بسیار دشوار و وقت‌گیر می‌سازد.

– همان‌گونه که پیش از این نیز ذکر شد در مقدمه اثر توضیح داده شده است که از بین اصطلاحنامه‌های موجود، اصطلاحنامه Engineering Information Thesaurus (EI)، انتخاب شده است (ص. ج). اما مشخص نشده است که انتخاب این اصطلاحنامه به چه منظور صورت گرفته و آیا اصطلاحنامه فنی و مهندسی ترجمه‌ای از آن است یا تنها از آن منبع به عنوان الگو استفاده شده است؟ در ضمن به پشتوانه انتشاراتی اصطلاحنامه فنی و مهندسی نیز اشاره‌ای نشده است.

– برخی از معادل‌های انتخاب شده برای واژه‌ها با اصطلاح‌های رایج برای آن واژه‌ها هم‌خوانی ندارد که البته اظهار نظر در مورد آنها